

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. III.

illorum solutionem, tuerit Fabius de Anna conf. 82. ex num. 11. & Paschalis de viribus parr. potest. 1. part. cap. 8. num. 70. Et probatur, quoniam mandatum censetur revocatum, & dissolutum ex mutatione status, tam mandatis, quam mandatarii in determinatis, Bart. in l. si cum Cornelius 82. n. 1. Paulus n. 2. ff. de solut. Decius in l. rogaſt 11. §. Si fugitivus, n. 5. Iaf. n. 3. ff. si cert. petat. Felin. in cap. ex parte decani 33. n. 21. de rescript. Socc. conf. 112. n. 12. & 15. vol. 1. Bursat. conf. 412. n. 26. lib. 4. Bernard. Diaz reg. 452. Menchaca controvers. usus frequent. lib. 2. cap. 22. Stracca de decoctiorib. 3. part. n. 50. & 53. Bellon. decis. 1. n. 28. & decis. 2. ex n. 31. Martha voto fener. 84. Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. 5. num. 402. Ergo si eum qui ante impletionem mandati scit, mandatum esse revocatum, justam habet excusationem, ne revocatum mandatum impetrat: ita qui ignorans mandantis decoctionem acceptavit ejus litteras, si post solutionem scientia decoctionis supervenient, justè recusabit mandatum implore, & pecuniam litteris contentam solvere.

38. Ex quibus sit, ut praedicta ampliatione limitanda sit, cum ignorantia decoctionis scribentis in acceptante litteras est justa, probabilis, & invincibilis, qua nullum damnum debet afferte, §. Item si adhuc, Inſtit. de mandato. Quo casu etiam limitanda est regul. l. qui cum alio 19. ff. de regul. jur. ut ibidem notavit Decius num. 3. in fin. Cagn. n. 15. ego dixi priori 10. tit. 1. disp. 2. quæſt. 4. num. 244. & 245. Ex quo enervatur vis fundamenti praedictæ ampliationis, si universis, & sine limitatione esset intelligenda. Et hanc concordiam inter duas praedictas sententias secutus est Gaius dict. tit. 7. ex num. 404.

39. Ad hunc eundem tertium casum pertinet Apœc Bancares, que si à Banco, cui diriguntur, non solvantur, habent executionem paratam contra scribentem, in qua proceditur quemadmodum in liquidatione publici instrumenti via titus, ut testi supra tit. 2. disp. 8. n. 28. in fin. Et statutum est de jure Neapolitano in pragmat. 62. §. 2. & 6. que in novissima compilatione est pragm. 63. de offic. Proc. Cesari. Dummmodo praedictæ apœc sint recognita à scribente, vel legitimè probata, quemadmodum de jure Castellæ quodcumque chirographum privatum recognitione habet paratam executionem, juxta leg. 5. & 6. tit. 2. lib. 4. Recopil. & tradita à Parladorio lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. 5. §. notant scriptores Neapolitani, quos prædicto loco.

SUMMA DISPUTATIONIS SEPTIMÆ.

- 1 Supponitur casus tituli.
- 2 Pro capitali societatis competere executionem ex instrumento societatis ante redditam rationem, senserunt multi, & magni Doctores.
- 3 Executio liquidi non retardatur propter illiquidum.
- 4 Societas pro negotiatio semper presumitur lucrosa.
- 5 Capitali societatis presumitur saluum.
- 6 Instrumentum societatis non posse executioni mandari contra socium ante redditam rationem, secunda aliorum sententia.
- 7 In societate possunt contingere tres casus.
- 8 Capitali societatis liquidum est tempore contracta societatis, tempore tamen finita illiquidum.
- 9 Tutor non tenetur ad restituendum ea, que in inventario scripsit, neque pro eis patitur executionem.
- 10 Secunda sententia habenda est pro regula, sed limitatur diversis modis.
- 11 Limitatur primo, si apponatur ab initio pactum, ut restituatur integrum capitale finita societate, ut maneat apud ipsum socius, qui apposuit, donec finiantur computa, ibid.
- 11 Secunda cautela, & limitatio, ut possit fieri executio pro quantitate capitalis ante redditam rationem.
- 12 Tertia cautela, & limitatio, ut possit instrumentum societatis executioni mandari pro capitali ante redditam rationem.
- 13 Quartalimutatio, in cuius casu potest procedi ad executionem pro capitali societatis ante calculum.
- 14 Liber rationum qua forma confici debet.
- 15 Quinta limitatio, & de pacto, quod capitale sit saluum, & quomodo possit hoc pactum in societate subfineri.
- 16 Pactum præcedens esse illicitum, & reprobatum, sententia quorundam.
- 17 Adhibitis quibusdam pactis & cautelis in societa-

te posse sustiniri pactum, quod capitale sit saluum.

18 Tres contractus adhibendos pacto, quod capitale sit saluum, ut subsineantur.

19 Contractus assurcationis est licitus.

20 Illos tres contractus posse fieri inter easdem personas, quemadmodum inter diversas.

21 Contractus illi, quamvis non sicut expressæ, sed solum taciti, justificant, quod capitale sit saluum in societate.

22 Explicatur Balla Sixti V. Pontificis.

23 Contractus societatis initio cum tribus illis contrahitibus, & facto de illo instrumento publico, poterit ex illo procedi ad executionem capitalis, non facto calculo.

24 Distinguuntur duo diversi casus quoad liquidandum instrumentum.

25 Capitali societatis non est liquidum ante redditam rationem.

26 Non satis est presumptio, ut ex illa possit fieri execuſio, sed debet constare quantitas liquida ex instrumento visibili.

DISPUTATIO VII.

Utrum possit fieri executio pro capitali societatis, vel administrationis, ante redditam rationem.

P Onamus contractam esse inter duos societatem pro negotiatione mercium scripsi, vel cambiorum per instrumentum publicum, & guarentigium, quo constet alterum immobile certa pecunia: quantitatem in societate, alterum cui tradita est pecunia administranda, operas, & industrias, qui prepositus sit negotiatio, & acturus est omnia ad societatem spectantia. Dubium est, an finita societas illi, qui certam pecunia quantitatatem socio administratu tradidit, possit petere, & obtinere executionem virtute instrumenti societatis pro prædicta certa, & liquida pecunia quantitatibus capitali ante calculatas rationes.

Prima sententia affirmat. Hanc tuerit Bald. conf. 152. ad evidētiā, num. 2. vers. Ex his appareat, volum. 3. & conf. 385. & conf. 493. num. 2. volum. 4. quem refert & approbare videtur Gregorius Lopez in leg. 10. tit. 10. par. 5. gloss. ultim. in fin. quo loco multi decepti sunt, credentes, illum allegare pro hac sententia Socin. conf. 265. volum. 2. quod illa glossa commemoraverat, sed fontem non videbunt: nam Socini in dicto consilio nihil dicit ad hanc sententiam attinens. Videatur tamen illi adhærent in l. pecuniam quan. 36. num. 10. ff. si certum petat. & in leg. quibus diebus 40. §. Quidam Titio nym. 10. ff. de condit. & demonstr. ubi ait, instrumentum, in quo quis promisit certam quantitatem, nisi aliter ex calculo rationis appareret, esse purum, & executioni mandandum antequam ratio calculetur. Hujusmodi autem videntur esse omnia instrumenta societatis, quibus obligatur socius, qui administrat, restituere certum capitale, nisi aliter ex calculo apparuerit. In eadem sententia videtur esse aperiūs conf. 24. ex num. 33. volum. 1. & Benintendis, eum sequitur, decis. 90. num. 3. in fin. qui ait, sententiam Socini esse magis communiter approbatam, Decius in d. leg. pecuniam, num. 8. Alexand. conf. 170. num. 3. lib. 2. annuit Paulus de Castro conf. 345. 2. part. & Mantica de tacit. & ambig. convention. lib. 6. tit. 5. num. 7. sequitur Avendanus de exequend. mand. 2. part. cap. 29. num. 6. Baeza de non meliorand. ration. dotal. filiabus, cap. 36. num. 20. Petrus de Ubald. in tractat. duobus fratribus, 8. part. num. 42. quæſt. 41. & 14. part. num. 10. Thufus litter. 3. concl. 302. num. 11. & concl. 304. num. 8. Gallesius ad formularum Cameral. oblig. quæſt. 31. num. 3. & ad eum locum. Zachias num. 2. & 3. Scaccia de appellat. quæſt. 17. lim. 9. num. 30. Amatis decis. 80. n. 28. & 30. Cavalcane. de tutor. & curatore, num. 263. Seraphinus de præv. iurament. præv. 77. num. 8. Gramat. dec. 58. num. 10. & 11. Cartarius decis. 74. tametsi ibi non agat de via executiva, Grassis de exceptionibus, in preludio, num. 55. Hieron. Gabriel. conf. 146. lib. 2.

Probatur primò hac sententia, quoniam executio liquidi non retardatur propter illiquidum, l. statu liber rationem. 5. ff. de statu liber. l. si residuum 5. ubi Doctores, C. de distract. pignor. & nos fusius prosequemur infra disp. 15. Sed fors, seu capitale societatis traditum ab initio socio admini-

strant,

te apponenti pecuniam. Ergo finita societate cum nulla sit certitudo, quis ex istis casibus successerit ante calculatas rationes, non potest peri executio pro capitali, quod si successerit tertius ex prædictis casibus, suferit diminutum, & ante confessum calculum cognosci non potest, pro qua quantitate fuerit diminutum, ac per consequens immaturè fieret executio, cum res sit dubia, leg. 1. Cod. de execut. rei judic.

Secundò, quoniam capitale quamvis sit liquidum 8 tempore inita societas, tempore tamen finita non est

liquidum, cum certò sciti non possit ante calculatas rationes, an fuerit diminutum, leg. Mucius 30. ff. pro socio. Ergo pro illo non potest peti, neque concedi executio, utpote pro quantitate illiquidum, & que non incontinent, neque breviter liquidari possit, cum liquidatio pendeat à calculo, cuius discussio longa est, & prolixa ex sua natura.

Tertiò, quoniam ob eandem rationem tutor non potest compelli via executiva ad restituenda ea, que in inventario descripsit, cum possit contingere, ut ostendat plus se impendisse in rem pupilli, quam ipse habuerit, l. 1. §. præterea si tutel. ff. de contrah. & util. act. tutel. vel venditibile mobilia in inventario descripta, aut quia servando servari non poterant, aut quia inutilia pupillo, aut ob necessitatem pupilli, leg. lex que tutores 22. C. de admixtrat. tutel. ut adnotarunt Alexand. d. conf. 192. lib. 7. Negufantias, Cancer & plurimi alii ex relatis suprad. 6. pro secunda sententia. Solum potest condemnari, aut compelli ad reddendam rationem cum reliquorum restituzione; in redditione autem rationis tanta est connexio inter introitum, & exitum, receptum, & datum, ut non possit separari receptum à dato, neque confessio recepti noceat confitenti, non habita ratione dati, ut expeditur Avendanus de exequend. mand. 2. part. cap. 10. n. 31. Bovadilla lib. 5. Politic. cap. 4. n. 78. Escobar de ratiocin. cap. 2. n. 22. qui alios allegant. Quo sit, ut ante redditam, & calculatam rationem nihil possit apparet liquidum, in quo sit reliquias tutor, vel administrator, & pro quo possit executionem pari. Idemque pro multis sententium est de societate, in qua reddenda est per socium præsumit negotiatio, seu factorem administrante negoſia societas, ratio omnium durante societate gestorum, ut cum multis notat Bellonus dec. 183. num. 5.

Secunda sententia negat, instrumentum publicum guarentigium societatis posse executioni mandari pro capitali contra socium, vel administratorem, aut factorem ante factum calculum, & discussionem, ex quibus constet, an ex societate provenerint lucra, vel damna, & an capitale sit saluum. Ita sententia Baldus conf. 61. n. 1. vol. 2. & conf. 214. ut appareat ex tenore, num. 1. vol. 4. Alexand. conf. 192. lib. 7. Ancharran. conf. 235. prima facie dicitur, n. 1. ex vers. Præterea propter incertum, Jafon. conf. 100. ex num. 6. vol. 4. Hieronym. Gabriel. conf. 61. num. 16. lib. 2. Cephal. conf. 768. n. 14. & 37. & conf. 769. ex num. 1. & num. 11. lib. 5. Follerius ad Marantan in praxi, part. 6. tit. de instrumentorum productione, seu actu 8. num. 3. qui dicit, se ita practicalle, Decianus responso 60. n. 43. ubi ait, ante confessum calculum non posse scire socium, in qua quantitate remaneat debitor sui socii, Felicis de societate, cap. 31. n. 69. Cravetta conf. 231. num. 16. vers. Undecimè considero, & conf. 275. n. 13. vers. Tertiò principaliter dubitatur, Baeza de decimalitoris, cap. 2. n. 168. Giurie de ruel. 3. part. cap. 1. num. 53. Cavalcanus de tute, & curatore, n. 214. Fachineus lib. 8. controversialum, cap. 58. Negufant. de pignorib. 5. part. membr. 1. n. 37. Parladorius lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. part. §. 12. limit. 4. num. 35. Grammaticus conf. civili 114. num. 1. Barzus dec. 86. n. 40. Giurba dec. 15. ex num. 3. Escobar de ratiocin. cap. 21. ex num. 12. Cancer variar. resolus. 3. part. cap. 7. num. 328. cum seqq. & cap. 15. ex num. 314. Quorum quidam agunt de societate, ali de tutela, & utrique concludunt, ubi cumque ratio reddenda est, non posse peti executionem pro quantitate liquida, donec fiat calculatio, & ex calculo appareat, que sit quantitas liquida, in qua restet reliquias reddens rationem. Nec sat esse contineri in instrumento antecedenti, veluti in instrumento societatis, vel instrumento inventarii quantitatam liquidam traditam reddituro rationes, ut possit pro illa peti, & obtineri executio ante calculatas rationes.

7 Fundamenta hujus sententia sunt. Primò, quod in societate tres casus contingere possunt. Primus, ut sit lucrum, quo casu lucrum venit communicandum. Secundus, ut non sit lucrum, neque damnum, quo casu socius, qui apposuit pecuniam, perdit lucrum, sed capitale manet illi saluum; socius vero, qui adhucit operam, perdit operam. Tertius, ut sit damnum, quo casu & perditur opera ex parte factoris, & minuitur car-

Carleval. de Judiciis, Tom. II.

Disputatio VII.

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. III.

redat ad dominum: ita ex eadem provenit, ut totum lucrum quodquod est, remaneat apud socium negotiacioni prepositum, interim dum sit calculus, quod ipsi utile esse posset. Propter quam utriusque socii incertam utilitatem conventione redditur iusta, leg. de fideicommisso 11. Codic. de transact. quæ considerabat Avendanus ubi supra.

11. Limita secundò, si in contractu societatis adjicetur pactum, ut finita societate teneatur socius recipiens capitale, illud integrum deponere penes publicum Bancum, aut tertium aliquem fidum mercatores, vel alium depositarium, donec fiat calculus, & redatur ratio gestorum in societate. Nam tunc poterit compelli facere depositum integri capitalis, ob rationes supra expensas.

12. Limita tertio, si in contractu societatis adsit pactum, quod finita societate damna, si que fuerint, sint probanda intra decendum, alioquin probatio non admittatur. Nam si intra decem dies post finitam societatem non fiat probatio damnorum, poterit qui apposuit capitale, executionem facere pro capitali ante calculatas rationes. De hac specie loquitur sic sentiens Baldus dict. cons. 493. multiloquium, num. 3. volum. 2. part. 8. quæf. 41. num. 42. tom. 6. tract. part. 1. Avendanus de exequend. mandat. 2. part. cap. 29. num. 6. Escobar de ratiocin. cap. 21. num. 24. Giurba decis. 15. num. 9. circa finem, & planè sentit Feliçius de societate, cap. 17. ex num. 25. Idque probatur, quoniam contractus legem ex conventione accipiunt, leg. 1. §. si convenerit, ff. depositi, l. contractus 23. ff. de regul. jur. leg. 1. Cod. commodati, capit. contractus, de regul. jur. in 6. Thufusc littera C, conclus. 980.

13. Limita quartò, si socius interpellatus ad exhibendum societatis librum non exhibet librum, aut exhibet librum vitiōse, & non solemniter compositum, quod idem est, l. quærit vitiōse 6. ff. fatisdar. cogant. nota Plotus de in item jurando, §. 34. num. 1. Nam libro non exhibito, vel non quali oportet exhibito, instrumentum societatis poterit adversus socium librum celantem, aut non ostendentem, executioni mandari, non expectata amplius ratione dati, seu exitus. Tradit Cavalcanus de tutor, & curatore, num. 217. qui dicit se judicasse in causa tutelle, Escobar de ratiocinat. cap. 21. num. 25. Giurba decis. 15. num. 10. Rationem hujus limitationis reddit Escobar ubi supra, quia cum tutor in instrumento tutelæ, & socius in instrumento societatis promittant inventarium solemne, que librum rationis confidere, & exhibere, si hoc non adimplent, optimo jure minor, vel socii pro quantitate liquida, vel etiam pro iis quantitatibus, quas sibi debet in item juraverint, via executiva agere poterunt, tanquam contra bonorum usurpatores, cum ipsi non possint se exonerare ex inventario, vel libro rationum, quem non habent, vel malitiosè occultant, & in rationibus non exhibent. Confirmatur haec limitatio ex eleganti doctrina Matthaei Matefilani, singul. 50. nota magnum periculum, ubi docet, quod quotiescumque quis jurat in contractu se observaturum in eo contenta, & non contravenientia, si contraveniat, & non adimpleat promissa, ultra infamiam, quam dicit incurere, patitur hanc peccanum, ut cogatur ab obseruantum contractum adverse parti, & tamen adversa pars, que non incurrit perjurium, libera remanebit ab omni eo, ad quod tenebatur ex illo contractu, ut dicit probari in leg. si quis major 41. Cod. de transact. Ex quo videatur inferri, ut quia socius, vel tutor non adimplent promissionem faciendo librum, possit contra eos fieri executo pro capitali, quod illos constat receisse. Et ob hanc doctrinam predicti Doctores pro sua sententia allegant Matefilanum ubi supra. Cujus doctrina quamvis singularis, & quamvis esset vera, non video quid faciat pro hac limitatione; verisimum est tamen, contra non confidenter, aut non ostendenter, vel celant librum, aut inventarium, jurari posse in item, ut sentit & probat Plotus de in item jurando, §. 5. ex num. 1. §. 9. §. 13. & §. 34. num. 1.

14. Formam autem, qua iste liber rationum confici debet, ut sit solemnis, & rectè compositus, aptusque ad exonerandum cum qui illum conficerit, tradit textus in leg. conperimus 2. Cod. de naviicularis, lib. 11. ubi nota Batt. num. 1. Angelus num. 1. Joannes de platea in principio, Lucas de Penna ex num. 1. Jacobus Rebussus n. 2. Avendanus de exequend. mand. 2. part. cap. 50. num. 31.

Baeza de decima tutor. cap. 2. ex num. 171. Escobar de ratiocin. 1. cap. 9. & 10. Felicius de societ. cap. 38. ex num. 20. Plotus de in item jurando §. 5. num. 26. & 28. cum seqq. & §. 13. num. 5. & 6. Cravetta de antiquitate temporum, 1. part. §. 6. quarto limitatur, ex num. 44. Stracca de mercatura, part. 2. ex num. 52. Farinacius in fragment. criminal. littera A, ex num. 47. Thufusc littera A, concl. 202. Sardus cons. 391. ex num. 34. lib. 3. Decian. resp. 94. ex num. 15. vol. 3. Gozadini. cons. 17. num. 9. Paul. Amilius Verallus decis. 157. 2. part. Bellonus decis. 164. num. 21. & 22.

Limita quintò, si in contractu societatis adjiciantur pacta, quibus adhibitis sit, ut capitale sit salvum, & periculum illius rejiciatur in recipientem pecuniam, servatis cautelis, quibus hoc pactum potest justificari. Pro cuius limitationis explicazione presupponendum est, sufficie inter Doctores maximam controversiam, an possit in contractu societatis per pactum rejici periculum fortis principalis immisso per unum ex sociis, in alterum socium, qui pecuniam ad negotiandum recipit, ita ut qui pecuniam dat participatur sit lucrum, damni autem sit immunis, cum semper illi suum capitale salvum sit remansurum.

In qua difficultate prima sententia ait in societate non posse adjici pactum, quod maneat salvum capitale socii illud immitantis, & periculum subeat socii illud recipiens ad negotiandum; alioquin probatio non admittatur. Nam si intra decem dies post finitam societatem non fiat probatio damnorum, poterit qui apposuit capitale, executionem facere pro capitali ante calculatas rationes. De hac specie loquitur sic sentiens Baldus dict. cons. 493. multiloquium, num. 3. volum. 2. part. 8. quæf. 41. num. 42. tom. 6. tract. part. 1. Avendanus de exequend. mandat. 2. part. cap. 29. num. 6. Escobar de ratiocin. cap. 21. num. 24. Giurba decis. 15. num. 9. circa finem, & planè sentit Feliçius de societate, cap. 17. ex num. 25. Idque probatur, quoniam contractus legem ex conventione accipiunt, leg. 1. §. si convenerit, ff. depositi, l. contractus 23. ff. de regul. jur. leg. 1. Cod. commodati, capit. contractus, de regul. jur. in 6. Thufusc littera C, conclus. 980.

13. Limita quartò, si socius interpellatus ad exhibendum societatis librum non exhibet librum, aut exhibet librum vitiōse, & non solemniter compositum, quod idem est, l. quærit vitiōse 6. ff. fatisdar. cogant. nota Plotus de in item jurando, §. 34. num. 1. Nam libro non exhibito, vel non quali oportet exhibito, instrumentum societatis poterit adversus socium librum celantem, aut non ostendentem, executioni mandari, non expectata amplius ratione dati, seu exitus. Tradit Cavalcanus de tutor, & curatore, num. 217. qui dicit se judicasse in causa tutelle, Escobar de ratiocinat. cap. 21. num. 25. Giurba decis. 15. num. 10. Rationem hujus limitationis reddit Escobar ubi supra, quia cum tutor in instrumento tutelæ, & socius in instrumento societatis promittant inventarium solemne, que librum rationis confidere, & exhibere, si hoc non adimplent, optimo jure minor, vel socii pro quantitate liquida, vel etiam pro iis quantitatibus, quas sibi debet in item juraverint, via executiva agere poterunt, tanquam contra bonorum usurpatores, cum ipsi non possint se exonerare ex inventario, vel libro rationum, quem non habent, vel malitiosè occultant, & in rationibus non exhibent. Confirmatur haec limitatio ex eleganti doctrina Matthaei Matefilani, singul. 50. nota magnum periculum, ubi docet, quod quotiescumque quis jurat in contractu se observaturum in eo contenta, & non contravenientia, si contraveniat, & non adimpleat promissa, ultra infamiam, quam dicit incurere, patitur hanc peccanum, ut cogatur ab obseruantum contractum adverse parti, & tamen adversa pars, que non incurrit perjurium, libera remanebit ab omni eo, ad quod tenebatur ex illo contractu, ut dicit probari in leg. si quis major 41. Cod. de transact. Ex quo videatur inferri, ut quia socius, vel tutor non adimplent promissionem faciendo librum, possit contra eos fieri executo pro capitali, quod illos constat receisse. Et ob hanc doctrinam predicti Doctores pro sua sententia allegant Matefilanum ubi supra. Cujus doctrina quamvis singularis, & quamvis esset vera, non video quid faciat pro hac limitatione; verisimum est tamen, contra non confidenter, aut non ostendenter, vel celant librum, aut inventarium, jurari posse in item, ut sentit & probat Plotus de in item jurando, §. 5. ex num. 1. §. 9. §. 13. & §. 34. num. 1.

14. Formam autem, qua iste liber rationum confici debet, ut sit solemnis, & rectè compositus, aptusque ad exonerandum cum qui illum conficerit, tradit textus in leg. conperimus 2. Cod. de naviicularis, lib. 11. ubi nota Batt. num. 1. Angelus num. 1. Joannes de platea in principio, Lucas de Penna ex num. 1. Jacobus Rebussus n. 2. Avendanus de exequend. mand. 2. part. cap. 50. num. 31.

cap. per

Disputatio VII.

cap. per vestras, notabili 6. §. 11. n. 8. de donation. inter, & §. 10. precedenti, ex num. 1. referuntur pro hac sententia, Navar. in Manual. cap. 17. ex num. 254. & in commentar. de usuris, ex n. 33. Covarr. lib. 3. variar. cap. 2. num. 4. Sarmiento selector. lib. 7. cap. 1. ex num. 6. ad 12. Mantica de tacit. & ambig. convention. tom. 1. lib. 6. tit. 6. ex num. 3. Bellonus decis. 183. Joann. Bapt. Lupus in cap. navigantii, de usuris §. 1. num. 24. circa fin. Summa Armilla verb. Societas, num. 6. Molina de justitia, tract. 2. disput. 417. ex num. 10. Sayrus in decisionibus casuum conscientie, lib. 5. tit. 13. dec. 17. Lessius de iustit. & jur. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. ex n. 23. Salon. de justit. & iure, tom. 2. disput. de contractib. Societatis, art. 3. controv. 2. ex n. 10. Medina in instruction. Conferendum, cap. 14. §. 27. Toletus in instruction. Sacerdotum, lib. 5. cap. 41. num. 3. Gaspar Roder. de annuis reddit. lib. 3. quæf. 5. num. 64. Cavalc. dec. 13. per rotam, 2. part. Gaitus de credito, cap. 2. tit. 7. quæf. 5. ex num. 1935. Bonacini moral. Theologie, tom. 2. tract. de contract. & restituione, disp. 3. quæf. 3. punct. 11. ex num. 1. & quæf. 6. punct. 1. n. 3. vers. dixi nisi aliter, Fillius moralium questionum tract. 2. part. 34. & 2. part. 107. & tract. 35. num. 453. & tract. 28. ex num. 52. Diana resolutionis moral. 1. part. tract. 1. de contractib. resolut. 30. Narbona in 3. part. Recop. in l. 15. tit. 18. lib. 5. gloss. 2. ex num. 2. & num. 7. Joannes Antonius Novarius in summa Bullarii, titul. de usuris super Bulla Sixti V. num. 3. Et ad eandem sententiam venient Angelus verb. Societas 1. num. 7. & Sylvester verb. Societas 1. num. 2. versiculo Falsit autem, in suis summis, & Parladorius rerum quotidian. lib. 2. cap. 2. n. 13. & Azor. instit. moral. tom. 3. lib. 9. cap. 3. quæf. 6. §. Ego tamen. Hæc sententia probatur de jure communis ex textu in leg. si non fuerint 29. §. Ita coiri, ff. pro socio, & in §. de illasare, in fine, versicul. Et adeo, Institution. de societate, de quorum explicacione latet agit Narbona ubi supra, ex num. 9. & Covarr. lib. 3. variarum cap. 2. num. 3.

18. Ut vero in societate possit socius apponens capitale consequi sui capitalis securitatem, ut illi salvum remaneat in omni casu etiam fortuite amissionis, dicunt Doctores isti, tres contractus esse celebrandos ab eo, qui pecuniam suam tradit mercatori ad negotiandum, & lucrandum. Primus societatis, in qua unus ponat pecuniam, alter praefat operari in negotiatione, ex qua singuli possint percipere pro centenario decem, vel duodecim pro lucro, ut notat Baldus in leg. cum quidam 31. §. præseriat, num. 10. Cod. de iure dot. In negotiatione enim licita, ut in mercionio serici, lucrum ascends ad decem pro centenario et bonum lucrum, & ascends ad quindecim pro centenario reputatur optimum lucrum, ut ex relatione peritorum tradit Socin. cons. 265. num. 8. vers. in quibus in proposito dico volum. 2. Secundus contractus est assecurationis capitalis, pro qua securitate renuntiat focus immitens capitale, socio assecuranti partem aliquam lucri incerti, quod ex societate percepturus est. Tertius contractus est assecurationis lucri incerti ex societate percipendi, taxati in minori quantitate, quam speratur percipi, pro qualitate securitatis lucri, verbi gratia, ad rationem quinque, vel septem pro centenario, focus assecuratus cedit socio assecuranti majus illud lucrum, quod se habiturum sperat. Exempli gratia: Tertius immitens mille ducatos in societate cum Sempronio sperat ex negotiatione serici, seu cambiorum, consecuturum se quotannis decem pro centenario ratione lucri: Sempronius assecurat mille ducatos capitalis pro pretio duorum ducatorum pro centenario solvendorum ex illo incerto lucro ducatorum decem ex societate, & negotiatione percipiendo: atque item assecuratur Titius lucrum ducatorum sex pro centenario, consequendos ab eodem Titio pro pretio aliorum ducatorum duorum pro centenario exigendorum à Sempronio ex illo incerto lucro ducatorum decem. Itaque Sempronius pro pretio ducatorum quatuor pro centenario, aut pro majori quolibet ex negotiatione percipiendo incertè, assecuratur Titius ducatos mille capitalis, & lucrum ducatorum sex pro centenario; & Sempronius assecurans consequitur jus percipendi omne lucrum societatis, quantumcumque sit; & tametsi lucraret viginti pro centenario, solum correspontebit Titio ad rationem ducatorum sex, & ulterius lucrum ex pecunia aliena sibi refererabit. In quo contractu eterne societatis assecurationis manet periculum capitalis penes accipientem, quod ille liberè in se suscipit ob partem lucri sperat major, quam ipsi posset ex societate obve-

Non omrito quodam ex Doctribus relatis pro secunda sententia num. 17. timidiiores, & rigidiiores sentire hos contractus, quos esse justos, & licitos negare non possunt, non posse licite fieri cum una, & eadem persona, sed ut licite fiant, debere fieri cum diversis; aut quamvis possint cum una, & eadem persona iniri, non simul, & semel; sed per intervallum, & diversis temporibus. Sed multò plures consentiunt, & hos contractus simul celebrari posse, & cum una, eademque persona. Nam contractus, qui cum pluribus licite fieri possunt, cum uno etiam possunt fieri, ut post Navarrum notat Sarmiento selector. lib. 7. cap. 1. num. 7. & 8. & probat textus singularis in 1. singularia 15. ff. si cert. petat ibi: Quod igitur in duabus personis recipitur, hoc in eadens persona recipiendum est. Et que duobus temporibus facta licita sunt ex se, licita erunt ex se, si uno, & eodem tempore fiant. Hoc igitur modo dans pecuniam suam ad negotiandum, potest consequi securitatem sui capitalis, & ut illi salvum remaneat cum incremento aliquid mediocris, & certi lucri, per contractus licetos, & ab usurparum labo alienos.

Amplia prædictam resolutionem, ut procedat etiam si

contractus si enumerati non inveniunt expressè, & explicite, dummodo celebrantur tacitè, & equivalenter,

& intentione implicita: ut accidit quando quis tradit pecuniam mercatori, credens se posse justè quinque pro

centenario exigere, intendensque contrahere eo modo,

quo licite potest, veluti si diceret, confero centum in societatem, ut folvas quinque, vel sex quotannis salvo capitali modo licito, vel eo modo, quo dicunt Doctores

licite posse contrahi. Ratio est: quoniam intentio implicita idem operatur, quod expressa, l. cum quid 3. ff. si cert. petat. Hanc ampliationem tradunt Navarr. in Manual. cap. 17. num. 255. versic. Addo, & in comment. de usuris, num. 33. Lessius de iustit. & jur. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 28. & 31. Fillius moral. quæf. tract. 38. n. 56. vers. Dices tertio, Diana resol. moral. par. 1. tract. 8. resol. 3. 1. vers. Et hec omnia procedunt, Bonacina de moral. Theologia, tom. 2. tract. de contract. disp. 3. quæf. 3. punct. 1. num. 2. vers. Addo cum Navarro, qui pro eadem sententia refert Valentianum, & Reginaldum.

Ad Bullam vero Sixti V. quam pro priori sententia allegavimus supra num. 16. & que revera, si attente, & imperturbato animo spectetur, & expendatur, reddit hanc sententiam validè dubitamus, & planè contraria facit tuiorem. Respondendum est, per illam damnari contractum societatis, in quo reiicit periculum capitalis in socium accipientem ob solum societatis contractum & nullo pretio illi assignato ob hoc periculum, quod suscipit; non vero damnari societatem, in qua ex vi contractus assecurationis manet periculum capitalis penes accipientem, quod ille liberè in se suscipit ob partem lucri sperat major, quam ipsi posset ex societate obve-

F 3 nire,